

Laurens staarde steeds in het vuur; diepe smart stond op zijn gelaat te lezen; eene vaste overtuiging van zijn zondigen toestand deed hem beven, en hij vroeg uit den grond zijns harten, dat God hem door zijne barmhartigheid wilde redden, en niet gedoogen dat hij ten eenenmale verloren ging. Zijne vrouw, die goede oude Christin, kwam hem thans even als altijd zeer te stude, want bij zijn mogelijk onderzoek naar zaligheid en vrede lichtte zij hem voor en bad met hem. Toen begreep hij, dat hij door Jezus vergeving bij God moest zoeken, en dat God om der wille van Jezus zijn gebed wilde hooren en verhooren. De oude verharde zondaar werd door de kracht zijner genade op tachtigjarigen ouderdom een kind van God. Eenige maanden na de groote verandering, welke er met Laurens had plaats gegrepen, kwam hij mij opzoeken en verzocht mij in eene groote, door hem opzettelijk gehuurde zaal te willen komen preken, niet verre van zijne woning verwijderd, dewijl zijne vrouw, zeide hij, te zwak was, om naar de kerk te kunnen gaan. — Het was een winteravond, en toen ik op de aangewezen plaats kwam zag ik Laurens op den drempel staan. Hij riep toen hij mij zag aankomen: „Dáár is hij! kom gaauw, moedertje, zet uwen hoed op, daar is onze leeraar.” Ik kwam bij hem binnen en zag de goede oude vrouw met een glimlach van vreugde op het gelaat. Zij reikte mij de hand om mij welkom te heeten; ik drukte die, zeggende: „Wel, wel, er is hier wat nieuws gebeurd; honderd maal hebt gij gewenscht uwen man naar de prediking te mogen begeleiden, en gij durft het er hem niet over spreken; maar heden zegt hij u: „Zet uwen hoed op! Wat zegt gij daar nu wel van?” — „Wat ik er van zeg, wat ik er van zeg? Heeft de Heer ooit grooter wonder verricht dan de bekeering van mijnen Laurens? O, de naam des Heeren zij geloofd, de naam des Heeren zij geprezen.” — „Kom, kom, oudje, het wordt laat, zet uwen hoed op, steun op mijnen arm, want op die wijze zullen wij gemakkelijker gaan.” Zij lachte op dit denkbeeld, en nam zijnen arm met blijkbaar genoegen aan. — „Het is dus reeds lang geleden, sedert gij aldus te zamen zijt gegaan?” zeide ik glimlachend. „Ik geloof minstens veertig jaren geleden,” zeide Laurens. „Welnu dan schijnt het, dat wanneer man en vrouw beiden bekeerd worden, zij gearmd te zamen gaan?” — „Ja inderdaad, men zou het zoo zeggen, want vóór dien tijd dacht ik er niet aan; ik heb waarlijk mijn oudje nimmer zoo lief gehad als tegenwoordig,” zeide Laurens. Eenige maanden later begon het goede moedertje Laurens snel achteruit te gaan, en vermoedende dat haar einde naderde, zocht zij een lied op, dat bij hare begrafenis moest gezongen worden; toen liet zij mij verzoeken daarbij tegenwoordig te zijn en een krachtig gebed uit te spreken, en na dit gezegd te hebben ontsiep zij. Toen ik het huis binnentrad, nam Laurens mij bij de hand, en bragt mij bij de kist waarin het overschot zijner dierbare oude vrouw rustte. De dood had hare trekken niet veranderd, zoodat zij, niettegenstaande hare hooge jaren, eene mooie doode was. Laurens vatte hare koude hand, en schoon zijne stem schier van aandoening stikte, sprak hij haar aan alsof zij nog levend ware. „O mijne lieve, dierbare Margaretha! mogt hij God slechts behaagd hebben mij met u te zamen weg te nemen! Hoe zeer smart mij het denkbeeld u zoo veel verdriet te hebben veroorzaakt! Uw beker was met alsom gevuld, en dat heb ik gedaan! Gij hebt een engelgeduld jegens mij uitgeoefend; ik heb uw verdriet gedurende vele jaren vermeerdert, en gij hebt het alles met zachtaardigheid verdragen. Eén troost blijft mij echter over: het is dat gij mij hebt vergeven, en dat gij gedurende uwe laatste jaren met en voor mij hebt gebeden, en in de dagen mijner benaauwdheid van wege mijne zonden hebt gij mij bijgestaan. Maar ik heb u nu niet meer bij mij, mijne beste vriendin, gij zijt heengegaan, en uw oude man zal nog een korten tijd blijven om in zijne eenzaamheid uw verlies te betreuren.”

Later gaf Laurens mij zijne begeerte te kennen, om in zijnen ouderdom nog iets nuttigs te doen, en hij wenschte daaromtrent mijnen raad in te winnen. Ik raadde hem eenige oude mannen en vrouwen op te gaan zoeken, en hun mede te deelen hoe ook hij, oude zondaar met grijze haren, barmhartigheid had verkregen. „Ik weet waarlijk niet hoe ik dat zal aanvangen,” antwoordde hij. „Doch als ik maar wist hoe ik moet beginnen, dan zou ik het wel beproeven.” — „Welnu kom mij heden om drie ure afhalen,” zeide ik, „en ik zal u bij eenen drie-en-tachtigjarigen grijsaard brengen, dan kunt gij bij hem beginnen, want ik weet dat hij bekommerd is omtrent zijne ziel.” De grijsaard, van wien ik sprak, kwam gedurende negen maanden ongeveer geregeld in de kerk der barrevoeters. Al zijne oude bekenden zouden hebben gelagchen wanneer men hen gezegd had, dat de oude Jozef ergens ter kerke ging, want sedert meer dan dertig jaren werd het publiek nu en dan gewaarschuwd, dat Jozef Pinder op dien dag en in die herberg met op den rug gebonden handen, de ratten op eene geheel nieuwe wijze zou doodden. Dit afzigtelijk schouwspel

was aldus in gereedheid gebragt: men stak een spijker in eene tafel van zekere grootte, men hechte daaraan een koorde vast, waarvan het andere eind aan den staart van de rat werd vastgeknoopt, waardoor hij niet van de tafel kon springen. Daarna greep Jozef met gebonden handen de ratten met zijne tanden en vermorzelde hare gewrichten voor twaalf stuivers per rat. De verrukte toeschouwers gaven ieder zes stuivers voor het genoegen dit afschuwelijk schouwspel te mogen bijwonen. Dewijl al het voordeel natuurlijk voor den herbergier was, bezat Jozef niet alleen het wonderbaar talent om ratten te doodden, maar hij had er nog verscheidene andere. Zoo kon hij ook achtereenvolgens over vijftien-twentig stoelen springen zonder uit te rusten; hij vocht ook gaarne met hen, die zijne uitdaging wilden aannemen, en het gelukte hem zelfs met honden te vechten. Hij zou voor geld alles hebben gedaan. Hij leidde een woest leven. Daar hij zeer sterk was, had zijn ouderdom niet onder zijne buitensporigheden geleden, en kon men nog over zijn sterk gestel oordeelen.

Maar Jozef was door Gods genade zeer veranderd. Hij was een mijner aandachtigste toehoorders geworden, en sloeg nimmer eene godsdienst-oefening over; hij kon nooit genoeg van Gods woord hooren, en verlangde zeer den weg ter zaligheid te leeren kennen. Eenige maanden geleden sprak hij mij op zekeren maandagmorgen op straat aldus aan: „Ik wenschte u juist eens te spreken, daar ik niet gerust ben, want de woorden die ik gisteren avond van u hoorde, hebben mij ziek gemaakt. (Hetgeen ik toen heb behandeld, en waarop hij doelde, was dit: „Ik zag de dooden, klein en groot, staande voor God; en de boeken werden geopend; en een ander boek, dat des levens is, en de dooden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hunne werken. (Openb. 20: 12.)

„Staan deze woorden waarlijk in den bijbel? Staat al het kwade, dat wij gedaan hebben, tot onze veroordeeling geschreven?” vroeg Jozef beangst.

„Wel zeker, Jozef,” viel ik daarop in. „Gods woord verklaart het ons uitdrukkelijk.” — „Wel, als het zoo gelegen is, dan heb ik vrij wat dat tegen mij getuigt, en moet ik mij wel op de eene of andere wijze daarvan trachten te ontdoen! Ik meen dat gij gezegd hebt dat het bloed van Jezus Christus het van mij kon wegnemen?” — „Ja,” antwoordde ik, „Jezus Christus heeft juist zijn bloed vergoten, opdat de zonden zonden kunnen vergeven worden, en de menschen in den hemel zonden kunnen komen.” — „Gij zoudt mij eene dienst bewijzen,” vervolgde Jozef, „door eens bij mij te komen, en mij wat meer daaromtrent te zeggen, want op deze wijze zal ik nooit gerust zijn.”

Van dezen dag af tot op dien, waarop ik dit schrijf, heeft Jozef mij altijd veel belangstelling ingeboezemd; en dewijl zijne begeerte om te gelooven en behouden te worden niet ophield, kwam het denkbeeld bij mij op, den ouden Laurens bij hem te zenden, ten einde hem met Jezus Christus als zijn Zaligmaker bekend te maken. Toen hij dus om drie ure bij mij kwam, zoo als ik hem verzoekt had, bragt ik hem in het huis, waarin de wélbekende goddelooze Jozef woonde.

Bij het binnenkomen zette Laurens zijn hoed op den grond en nam op een ouden gebroken stoel plaats; hij leide zijne hand op den schouder van Jozef, en hem strak aanzien, zeide hij: „Arme grijsaard, ik bedroef mij over u; het doet mij leed uwe armoede te zien, want ik ben ook zeer arm, en ik weet hoe smartelijk het is, en hoe hard het valt arm en op onzen leeftijd anderen tot last te zijn. Maar al is mijn zak ledig, zoo is dit toch niet het geval met mijne ziel. Mijne ziel is rijk, want schoon ik een der ergste kwaaddoeners geweest ben, die er bestaan, heeft God mij toch door zijne groote genade en barmhartigheid verlost. Hij heeft mijn leven gered en mijne zonden uitgewischt. O mijn bejaarde broeder, God is rijk in goedertierenheid, en indien gij tot Hem komt zoo als gij zijt, en indien gij met uw gansche hart kunt gelooven dat de Heer Jezus u kan zalig maken, zal Hij het doen. Hij heeft mij ook wel gered. En als ik genade gevonden heb, moet geen enkel zondaar meer wanhopen, want ik was de grootste der zondaren!” Het was niet zonder tranen, dat Laurens dit zeide; het was ook niet zonder tranen, dat Jozef hem aanhoorde; maar die van Laurens waren tranen van medegevoel en aandoening, terwijl die van Jozef tranen van droefheid en van berouw waren. Hij wischte zich die tranen met de mouw van zijn jas af en antwoordde: „Gij zijt wel goed mij te komen opzoeken, en het zijn goede woorden die gij daar zegt, maar ik ben deze week reeds minstens vijftig maal op mijne kniën gevallen, zonder dat het mij iets baatte. O ik ben zoo slecht geweest! ik heb mijn huisgezin wreed behandeld, en ik was op alle mogelijke wijzen een slecht mensch; ik ben wel duizendmaal dronken geweest, en heb nog wel honderdmaal meer gevloekt. Ik deed alle mogelijke kwaad, behalve een moord, en nog is het te verwonderen dat ik dien niet ook beging! Ik ben te slecht voor de

hel; spreek mij niet van den hemel! En echter zou ik dáár willen komen waar Jezus is, want ik denk altijd aan Hem, en hoe Hij gestorven is om zondaren zalig te maken."

Daarop hief Laurens zijne handen op en zeide met geestdrift: „Hoe! denkt gij altijd aan Hem? maar weet gij, dat wanneer gij altijd aan Hem denkt, Hij niet verre van u is! Ik ook, ik dacht altijd aan Hem, en ik dacht op zekeren dag, dat ik op den Kruisberg stond, op de plek zelf, waar Hij gekruisigd werd. Ik viel ter aarde aan den voet van het kruis, hetwelk ik met mijne armen omvatte, en ik dacht dat ik zijn bloed langzaam op mij voelde neêdruppelen, en van dat oogenblik af veranderde alles voor mij. Ik was zóó gelukkig, dat ik uitriep: O mijn Heiland! mijn Heiland! Eere zij mijn Zaligmaker en mijn God!" Bij het vernemen der woorden van Laurens knielde Jozef neder; hij bedekte zijn gerimpeld gelaat met zijne vermagerde handen, en de weinige lange witte haren waren tussehen zijne vingers zichtbaar. Met eene benaauwde stem riep hij uit: „O mijn God, mijn God! Zou er voor mij genade zijn te vinden, genade voor mij? Bidt voor mij! o bidt toch voor mij!" Wij knielden neder, Laurens en ik, en ik zeide hem zacht om voor Jozef te bidden.

Ik heb menigmaal opmerkelijke gebeden uit den mond van eenvoudige en ongeleerde menschen gehoord, maar nooit hoorde ik een gebed zoo als Laurens voor de behoudenis van zijn armen bejaarden broeder ten hemel zond. Na een kort stilzwijgen begon hij: „Almagtige God! Gij ziet dat wij met ons driën te zamen op deze steenen liggen neêrgekniel; twee zijn reeds bekeerd, en de andere zou het gaarne willen zijn. Gij hebt veel kwaads van mij aanschouwd toen Gij mij uitreddet, en nu ziet Gij een dergelijke voor U. Maar Gij hebt mij kunnen redden, en Gij zult ook wel vader Jozef kunnen redden. Ik geloof dat hij op het punt staat van gered te worden, maar hij zelf kan het niet gelooven; hij zal het toch gelooven, als hij niet weder bederft wat er nu met hem geschiedt; want zij die Jezus liefhebben komen nooit in de verdoemenis. O Heer! doe voor hem wat Gij voor mij hebt gedaan."

„Bid gij nu voor mij," zeide hij, „want gij zijt het meer gewoon te doen dan ik!"

Maar Jozef begon zelf; want hij kon zich niet langer inhouden. Al snikkende en het hart vol berouw beleed hij zijne zonden. Hij betreurde zijn vroeger leven. Hij eindigde met deze woorden: „O mijn God, indien Gij mij niet vergeeft, blijft er voor mij geen kans meer overig om behouden te worden, en ik zal zóó zeker verloren gaan, als dat ik geboren ben. Dat zou toch ál te smartelijk zijn, en ik wil mij geheel aan U overgeven. Gij hebt dien anderen ouden man gered; wellicht kunt Gij mij ook redden! Jezus Christus is evenzeer voor mij als voor hem gestorven, en ik wil mij geheel aan Hem overgeven. Indien Hij mij kan redden, dan zal Hij het doen, want zoo lang ik leef, geef ik die hoop niet op."

Heden, den 29sten September 1862, ontmoette ik Jozef op straat. Zoo als gewoonlijk vroeg ik hem hoe het hem ging, en kreeg ten antwoord: „God zij geloofd! ik geniet thans door de liefde van mijnen Zaligmaker Jezus Christus volkomen vrede! O hoe lief heb ik God! en ik ben verzekerd dat Hij mij ook liefheeft, en ik zal niet lang meer zijn zonder Hem te zien. Laurens heeft zoo even met mij gebeden, en wij waren beiden zeer gelukkig! Welk een wonder dat twee zulke oude zondaren als wij zijn op het einde van hun leven konden gered worden!"

A. F.

ANTONIS VAN UTENHOVE.

EEN WATERGEUS.

Hij was een Gentenaar, uit eene edele en zeer godvruchtige familie. Zijn broeder Jan is in Engeland uitgeweken. Hij dient er de nederlandsche gereformeerde gemeente te Londen als ouderling. Voor deze heeft hij een Psalmbundel berijmd, ten gebruike bij den openbaren godsdienst.

Nog een andere broeder wenscht mede naar Engeland de woede van Alva te ontkomen. Te Oostende gaat hij daartoe, met nog eenige Gentenaren, aan boord van eene visschersschuit. De schuit raakt aan het eind der haven aan den grond. De Spanjaarden worden het gewaar. Zij komen om ze allen gevangen te nemen. Van Utenhove weet wat lot hem te wachten staat, en kiest den dood door in zee te springen.

Onze Antonis had zich bij de Watergeuzen gevoegd en deelgenomen

aan de inneming van den Briel. In October van hetzelfde jaar valt hij echter den Spanjaarden in handen. Aan hem zal Alva zijn wrok koelen. Hoor, op welk een wijze:

Van Utenhove is te Brussel in de gevangenis. Alva doet een ijzeren paal plaats in midden op de groote markt. Aan zijne lendenen wordt een ijzeren band bevestigd, en daaraan eene keten van eenige meters lang, die aan den paal is vastgemaakt. Daarop wordt een ring van stroo, takken en bosschen aangebragt en door vuur ontstoken. Nu stond de ongelukkigemartelaar in een kring van vuur, dat hem niet aantasten kon. Levend werd hij, „den Spanjaarden tot tijdverdrif," gebraden.

„Hij bewoog zich rond den paal als een arm beest, de lucht met zijn gekerm vervullende," zegt de geschiedenis.

De steenen harten der soldaten worden door zijn lijden vermurwd. Een der hellebaardiers kon 't niet langer aanzien. Hij doorstakt hem met zijn zwaard, „zeer ten ondanke van den Hertog."

(Het Oosten.)

WAT KAN U HET KERKGAAN HELPEN?

De heer K..., die een buitengoedje nabij W... bewoonde, had de gewoonte 's morgens vroegtijdig eene wandeling te doen. — Op zekeren maandag morgen kuierde hij langs eene bleekkerij, waar eene vrouw bezig was linnen te begieten.

„Wel Klaartje moei," vroeg hij, „ben je gisteren ook in de kerk geweest?" — „Wel zeker, mijnheer," was het antwoord. „Wat heeft Dominé dan al zoo gepredikt? Heb je daar ook nog iets van onthouden?" — „Veel kon zij hierop niet antwoorden en met moeite zich den tekst herinneren. „Wat helpt je dan uw kerkgaan, Klaartje, als je alles zoo dadelijk weer vergeet?" — „Ja, mijnheer, wat zal ik daarop zeggen. Maar zie eens naar dat linnen op het bleekveld, zoodra ik het water er op giet, is de zon dadelijk klaar het weer op te slorpen en desnietteenstaande heb ik, hoe meer water er op komt, hoe meer de zon het linnen droogt, toch niet te vergeefs gewerkt, om reden het al witter en witter wordt. En nu denk ik zoo in mijne eenvoudigheid: Als ik alles wat ik hoor al niet begrijp en onthoud, iets blijft er toch, al is het een enkel woord, daar ik later nog eens over denk, in het geheugen zitten, en dat doet mij goed en verkwikt mij; daarom ga ik ter kerk. Want zou de Heer, wien ik dagelijks bid, die immers den minsten zaadkorrel doet ontkwelen, ook in mij het goede niet bewaren? Zou Hij, die mijne zorgen voor het linnen door zijnen zegen bekroont, ook mijne ziel niet zuiveren door het vergoten bloed van zijnen geliefden Zoon? Neen, neen, mijnheer, Hij laat mij niet ledig henen gaan." — Diep getroffen door deze eenvoudige hartelijke woorden reikte de heer K. de opregte vrouw de hand, en vervolgde in gedachten verzonken zijne wandeling. En wat dankt u, lezer, zonden zij die het meest van eene leerrede, hoe schitterend die ook zij, onthouden, er wel altijd het regte nut van hebben voor hun eeuwig heil?

H. N. v. T.

EEN MIDDEL OM DE MENSCHEN IN DE KERK TE HOUDEN.

De Swiss Times deel het volgende mede: Een predikant ontving bezoek van een ambtgenoot en klaagde dezen zijn nood over de gewoonte van de gemeentenaren om de kerk te verlaten vóór de preek geëindigd was. „Dat zou mij niet gebeuren," zeide de gast. De predikant, die wist dat hij met geen Cicero te doen had, beweerde het tegendeel, en eindelijk werd besloten dat den volgenden zondag de proef zou genomen worden. Toen de gast des zondags den kansel beklommen had, zeide hij: „Broeders en zusters, mijne toespraak is in twee deelen gesplitst, het eerste voor de goddeloosen, het tweede voor de regtvaardigen. Laat ons beginnen met het eerste." Dit deel was het kortste en eindigde met den volgenden zin: „Nu, gij zondaren, die vloekt en met het heilige spot, die vol zonde en zonder berouw zijt, ik heb met u afgehandeld, staat op en verlaat het huis des Heeren, want mijn tweede deel is uitsluitend voor de reinen van harte."

Niemand verroerde zich vóór dat het amen gesproken was. Het waren allen vromen.

DE VOORDEELN DER ZINDELIGHEID.

De ellende en 't ongerief, die huisgezinnen en personen te verduren hebben, welke te midden van vuil en slordigheid wonen, en het gemak en genoegen, dat onder de tegenovergestelde rigting te vinden is, worden in het volgende verhaal duidelijk aangetoond.

In gezelschap zijde met eene vriendin, die een bezoek had af te leggen in eenige hutten, bewoond door werklieden uit eene stad in het Noorden van Engeland, was ik zeer verbaasd over het groote onderscheid met betrekking tot gemak, terredrentheid en geluk, dat ik in de verschillende woningen opmerkte, met opzigt tot den trap van netheid en orde, of wel het tegenovergestelde — dat ik daar vond. Twee hutten met hare bewoners trokken bijzonder mijne opmerkzaamheid.

De eerste hut binnentredende vonden wij den vloer bij de deur zoozeer bedekt met vuil, dat ik waarlijk bang was mijn voet te verzetten. Ter zijds was eene soort van poel, waarin asch, koolschillen en aardappelschillen lagen, boenderen, vischgraten en vuil van allerlei soort. Een zwijn, 't smerigste van zijne soort, wroette in dezen onsmakelijken poel en twee kinderen speelden haasje over er naast. Het was duidelijk te zien, dat de arme kleinen in lang niet gewaschen en gekamd waren, hun vel zoo ver dat door 't vuil zichtbaar was, was aschachtig, bleek en vaal. Zij zagen er ongezond uit en 't was alsof zij in hunnen groei waren gestuit.

Wij traden binnen. De muren waren misschien eens wit geweest, maar hadden nu eene soort van slijkkleur met vegen, door vette of zwarte vingers er op gesmeerd. Het was moeijelijk te raden of de vloer van hout of steen was, zoo dik was zij met vuil bedekt. Een klein kind sliep in de wieg, met een ruigharigen hond aan 't voetenend; de wieg, de kleeren, het kind en de hond alles was even smerig. In een hoek van de kamer stond een konijnshok en verscheidene duiven huppelden rond, en de stank dezer dieren was alleronaangenaamst. Vlak bij lag een hoop vuil goed, een paar fettige borden en een pot met vuil zeepsop. Voor den haard zat de vader des huisgezins met een vuil gezigt, vuile handen, vuile kleeren, een kort vuil pijpje rookende en op den vloer spuwende. Zijne vrouw, niet zindelijk in persoon of kleeding, stond bij 't vuur eene bokkingen te bakken. Op dat oogenblik kwamen hare twee oudste dochters binnen, en zij ging voort met het middagmaal op te doen. Denk echter niet dat zij behoorlijk de tafel dekte en de borden en schotels omwiesch of warmde, of dat zij het noodig vonden, de meisjes in haar werk, de moeder na haar koken, de vader na zijne pijp, of de kinderen na hun spel, om hunne handen te wassen alvorens te gaan eten — volstrekt niet. Het water van de aardappelen werd in den pot met zeep op gedaan en de sauskom op tafel gezet; de ongewassen borden, die evenwel door den hond wellicht waren afgelikt werden op tafel gezet om den inhoud der koekepan te ontvangen. Een der kinderen werd naar de kom-en-eischwinkel gezonden om een brood, de andere naar de tapperij om een kruik bier, en zonder verdere voorbereiding begon het middagmaal. De meisjes zag ik alleen een vuilen stroehoed meergooijen met zwierig maar vershoten liat opgemaakt, en zij vertoonden hare verwaste haren gedeeltelijk in vuile papillotten gerold. Hare japonnen waren licht en opzigtig met strooken en open mouwen maar met slijk-patten en vetvlekken als bedekt en hare schoenen en kousen waren vuil en gescheurd. Het bezoek mijner vriendin in deze hut had eigenlijk ten doel een ziek meisje te gaan zien; wij lieten de familie dus aan haar man en gingen naar boven. Het venster was nog niet open geweest; twee bedden, behalve dat waarop het zieke meisje lag, waren nog niet opgemaakt; de gansche kamer was een toneel van vuilheid en wanorde, en de lucht was benaauwd en walgelig. Mijne goede vriendin, die zulke bezoeken niet ongewoon was, wierp het venster open, ging toen naar de pomp, spoelde een kommetje en vulde het met water. De versche lucht en alleen het gezigt van het schoone water verfrischten mij zooel als het arme meisje. Zij spoelde dadelijk haren mond, wiesch haar gezigt en handen en droogde ze af aan een handdoek, die mijne vriendin haar aareikte uit een mandje door haar medegebragt; en gebruikte toen eenige versverschingen die zich daar ook in bevonden. Hierna gingen eenige minuten voorbij met spreken, Bijbellesen en gebed, en mijn hart was verkwikt toen ik zag hoe het arme meisje omringd als zij was door menschen, die noch om zindelijkheid noch om godsdienstigheid zich schenen te bekommeren, toch voor geen van die beiden onverschillig was. Arm kind! haar toestand moet wel zeer onaangenaam geweest zijn. Mijne vriendin zeide mij naderhand, dat men het wenschelijk geacht had haar in een gesticht te brengen, waar zij al te gemakken en opletendheden zou genieten, die haar toestand vereischten; maar dat zij al zulke voorstellen afloeg en liever verkoos in hare ellendige woning te blijven in de hoop, dat de bezoeken harer christelijke vrienden eenen goeden invloed op hare betrekkingen zouden uitoefenen. Mijne vriendin had zich voor het lichamelijk en geestelijk welzijn der familie veel moeite gegeven, en verliet zelden de ziekkamer der arme Marie zonder een woord tot een ander lid van 't huisgezin te rigten. Het was echter noodig

dit met groote omzigtigheid te doen, daar zij er zeer gevoelig voor waren als men zich met hunne huishouding bemoeide; en beleedigd zijnde misschien de arme zieke van haren eenigen troost berooven zouden — het bezoek harer vrome vrienden. Toen wij weer beneden kwamen was de familie uiteengegaan; het kind alleen lag nog in de wieg en de hond was op de tafel gesprongen en bezig het overschot der aardappelen uit den schotel op te eten. Toen wij weer onderweg waren, zeide mijne vriendin tot mij, dat in den tijd toen de cholera in die buurt woedde, drie slagtoffers in dat huis geveeld waren, twee kinderen en eene zuster der moeder; dat bij die gelegenheid het huis geheel schoongemaakt was geworden, op bevel van de kerkelijke overheid; maar de smerigheid van dit huisgezin was zoo onverbeterlijk, dat het niets geholpen had.

Het arme zieke meisje was buiten 's huis opgevoed geworden en had zich aan meerdere netheid gewend, doch toen de omstandigheden haar weder in het ouderlijk huis bragten, had zij te vergeefs beproefd die daar in te voeren. Zij was nog niet lang thuis geweest toen zij door eene hevige koorts werd angetast, die door den geneesheer alleen werd toegeschreven aan den invloed van het slapen in een benaauwd vertrek en de omgeving van onzuivere lucht. Zij had de koorts doorworsteld, maar scheen nu in eene kwijning te zijn vervallen. Later vernam ik haren dood en de groote droefheid harer ouders over het verlies van zulk een braaf kind, dat zij waarlijk lief hadden; maar ik vernam niets van eene verbetering hunner slordige gewoonten, schoon naar alle waarschijnlijkheid die gewoonten de ziekte en den dood van vier leden van hun huisgezin veroorzaakt hadden, en zeker ook op de overigen nadeelig werkten.

Ik bezocht eene andere hut, die het volmaakte tegenbeeld van het pas beschrevene vertoedde. Het was eene nette hut, toebehoorende aan den eigenaar der molens, waarin dit huisgezin werkte, en deze werd schoon en ordelijk gehouden. De vrouw zeide mij dat de bewoners op gezette tijden hunne hutten moesten witten, en van tras en andere dingen hiertoe noodig voorzien werden. Zij maakte verontschuldgingen voor het weinig nette uitzien van haar huis, en voegde er met een glimlach bij, dat de tijd om het te witten zeer nabij was. Ik ben zelden in eene woning geweest die zoo keurig netjes was, en indien ik niet zoo veel waarde hechte aan de kracht, die de kalk heeft om de lucht te zuiveren en besmetting te weren, ik zou haast gezegd hebben dat het voorgenomen witten overbodig was.

Een groote steen aan den ingang was zoo wit als krijt; een schraper en vloermat, die men niet altijd bij den ingang eener hut vindt, maar die het geld spoedig zou opbrengen, om niet te spreken van het aangenaam en ordelijk uitzien schenen het binnenkomen met vuile voeten voor iedereen te beletten. De welk was niet onopgemerkt gebleven en de vloer der zitkamer, waarin de straatruiter uitkwam, was zeer schoon. De ramen waren zoo helder als kristal en met nette neteldoekse gordijnen behaagen. Eenige menschen als zij schoon goed namen, betzij kleederen hetzij voor het huishouden, voor zichzelf, schijnen er niet om te geven of het spoedig vuil wordt of niet, en of het erg of weinig vuil wordt voordat het weer wordt gewaschen. Dat zijn geen nette menschen, en zoo was het huisgezin ook niet dat ik nu bezocht. Er lag een schoon servet op de regtbank, en toch had dit er al eene gansche week gelegen, want het was nu vrijdag. De goede vrouw was bezig hare kopjes en schoteltjes om te wassen; zij sloeg haren theedoek uit en hing dien op een touw dat daarvoor gespannen scheen; zij nam een doek van minder soort om de tafel, de regtbank en de pan af te vegen, waarin zij haar theegod had ongewaschen, en in korten tijd was ieder voorwerp op zijne plaats gezet, en was alles in orde.

Een rek was met linnengoed behaagen om voor het vuur uit te dampen, en eenige ijzers op het vuur benevens een klein mandje met vochtig goed bewezen, dat het strijken nog niet geheel was afgeloopen. De borden en schotels waren in gelijke rijen op de toonbank gezet, en verscheidene blinkende deksels van sauspannen en blakers met een schuimspaan, snuiters, den vijzel en stamper en verscheidene andere kleine voorwerpen, allen even blinkend, stonden op den schoorsteenmantel. Er was eene wieg — maar o welk een onderscheid met de eerste. Die had de kleur van eene pakmand; deze was zoo wit als toen de biezen pas gevlachten waren. Het kindje lag er niet in, maar de wieg was er voor opgeschud. De peluw zacht en in eene schoone sloop eene nette spreij van lapjes, en de wollen dekens schoon en wit.

De kleeding der moeder was in overeenstemming met de meubelen en de woning. Zij had zwarte kousen en nette goed passende schoenen, een katoenen japon met de mouwen ongeslagen voor het werk, een schoon, gekleurd voorschoot, en muts en zakdoek netjes opgemaakt. Ik kan haar mij nog duidelijk voorstellen. Zij zag er uit als eene erbare naarstige vrouw en moeder, met gezond en vrolijk uiterlijk, gereed om haren man en kinderen met een glimlach als welkomsgroet te ontvangen, als zij van hun werk te huis kwamen.

Het duurde niet lang of er kwam een meisje van 9 of 10 jaar binnen met haar kleine broertje, dat zij eens en luechtig had laten scheppen. Zij veegde hare voeten af op de mat, hoewel de weg geheel schoon was; maar de gewoonte om dit te doen was haar zeker reeds zoo vroeg

ingeprent, dat zij het huis niet kon inkomen zonder het te doen; en gewoonten van netheid zijn de eenige waarborgen voor daden van netheid. Zij legde het kleintje zorgvuldig in de wieg, hing toen zijn en haren boed op, vouwde de omslagdoeken op en legde ze in eene laai. Dit werd alles zonder eenig bevel der moeder gedaan, maar het was bijkbaar dat de moeder aan de kinderen den regel had geleerd: "Eene plaats voor alles en alles op zijne plaats."

Toen ik de geschiktheid der woning bewonderde en de gemakken die er in waren tot welzijn der bewoners, zeide zij: "Ja, onze huisheer is zeer schikkelijk geweest en de huizen zijn voor hunne grootte zeer ruim. Dit bragt haar op het aanbod om mij het huis te laten zien, en zij toonde mij met veel welbehagen de maatregelen, die genomen waren om altijd put- en regenwater te hebben en om het vuile water te laten wegloopen; de ketel voor het waschwater en om het bier te brouwen, de kelder en zolder. Alles was gemak en volmaaktheid op eene kleine schaal. Maar het was even duidelijk, dat de bewoners gezond waren om van al deze voordeelen partij te trekken, als dat de huisheer wijdadig en verstandig te werk was gegaan bij 't stoffeeren. Reinheid en netheid blonken zowel boven uit als beneden. Er waren twee lichte luchtige slaapkamers en een of twee groote kasten. De planken waren netjes geschikt en schoon en alles was in de beste orde. Er was geen stof, geen vuilnis, geene vuile vingertoppen op de deur, geen vet op den vloer.

Misschien heeft iemand wel lust om te bemerken: "Ja het is zeer aangenaam om eene geschikte en goed gemebilerde woning te hebben, maar niet ieder handwerkjes huisgezin kan dat; deze menschen moeten veel rijker geweest zijn dan wij." Rijk zijn zij zeker, want zij leven zonder gebrek, betalen hunne huur en hebben eene kleinigheid over voor den dag des onderdoms en der ziekte. Maar als zij vraagt wat zij verdienen, zult gij misschien met verbazing hooren, dat hun wekelijksch inkomen hetzelfde is als dat van het reeds beschrevene slordige huisgezin, en dat zij nog een persoon meer te onderhouden hebben. Hun welzijn is het gevolg van naarstigheid, netheid en orde, zoo als de ellende der anderen voortvloeit niet uit armoede, maar uit slordigheid, vuilheid en wanorde. Het zou hard zijn voor het nette huisgezin, en ik vrees misschien te vergeefs beproefd op het slordige huisgezin, maar indien het mogelijk ware om voor drie maanden van woning te veranderen, twijfel ik niet of wij zouden in de eene den poel uitgescheept vinden, het vuilnis weggeveegd, de vloeren geschuurd, de muren en zoldering gewit, de vensters schoongemaakt en wijd opengezet, de dieren uit de huiskamer der menschen verbannen, de meubels geboend, alle vet- en vuiligheid weggenomen, het bedde- en linnengoed en het voorkomen van ouders en kinderen rein en ordelijk; terwijl in de nu nette woning al de tegenwoordige gemakken veronachtzaam zouden zijn, en elke schijn van welvaren zou plaats maken voor vuilheid en ellende.

EEN MONNIK DOOR EEN KIND TEREGTGEWEZEN.

Erastus, een beroemd duitseh godgeleerde uit de zestiende eeuw, verhaalt het volgende in eenen brief, gedateerd 31 December 1544.

"Een monnik predikte eens te Imola, 1) en zeide tot de schare, die aandachtig toelisterde, dat de menschen door hunne deugd en hunne goede werken den hemel moesten verdienen. Een jongen uit de geringste volksklasse deze leer hoorende voorstellen, riep terstond uit: "Als dat geen leugens zijn, dan weet ik het niet; want de bijbel zegt ons wel degelijk, dat Christus ons den hemel door zijn lijden en zijn dood ontloten heeft, en dat God ons uit genade alleen om Jezus' verdienste en volmaakte gerechtigheid wil zalig maken!"

Daarop stond er eene redewisseling tusschen den armen knaap en den ouden prediker. Deze door de antwoorden van zijne tegenpartij in het nauw gebragt, en niet minder in het barnas gejaagd door de goedkeuring, welke zijne toehoorders aan de uitspraak des knaaps schenen te hechten, riep luide uit: "Pak u weg, jonge deugnet! gij komt aanwielijks om den hoek kijken, en gij durft reeds uw oordeel uitbrengen over dingen, welke de verstandigsten onder ons aanwielijks wagen uit te leggen." — "Hebt gij nooit gelezen," antwoordde de knaap: "Uit den mond der kinderen en der zuigelingen hebt Gij uwen lof toeberijdt?" Toen de monnik deze woorden uit de Heilige Schrift hoorde, verliet hij oogenblikkelijk den kansel, en weinige uren daarna werd de arme knaap gevat en naar de gevangenis gebragt.

"Hij is er nog," schreef Erastus aan het einde van dit zijn verhaal.

1) Imola is eene stad, een bisschopszetel in den voormaligen Kerkelijken Staat, en heeft tegenwoordig ruim 8000 inwoners.